

JAN DE CLERCK

(Oostende 1881-1962)

STRAATTONEELTJE

(circa 1920)

Olieverf op doek; 81 x 70 cm

Getekend onderaan rechts

Oostende, Museum voor Schone Kunsten (Inv. 402)

In het museum voor folklore wordt, bescheiden, hulde gebracht aan Jan De Clerck.

Aan een kapstok hangen een zwarte pelerine met fluwelen kraag, een breedgerande artistenhoed, een zwarte wandelstok met zilveren kruk en een valiesje (het valiesje dat de dokters in die tijd bij ziekenbezoek hadden). Daarnaast staat zijn buste en daarboven hangt een klein schilderij «Straattoneeltje» betiteld. En de herinneringen herleven.

De enkele ontmoetingen met de «Meester» op de weg langs het park - waar nu dikke matille ligt - als hij van zijn wandeling terugkeerde.

Hij onveranderlijk in het zwart gekleed, deukhoed, pelerine en zwarte wandelstok. En op het einde van het gesprek even onveranderlijk «vriendelijke groeten aan de achtbare familie».

En het bezoek dat ik, met mijn aanstaande, aan zijn atelier mocht brengen, Brusselstraat 15.

Eerst in het schermerlichte salon, een glas verschaalde wijn en een kruimelend koekje - de Meester had het niet breed in die tijd - om dan naar zijn atelier te klimmen. Daar toonde hij trots en verliefd zijn werken waarvan hij node afscheid nam.

Van dit bezoek zijn me enkele folkloristische werken bijgebleven. Twee grote doeken met vrouwenfiguren: één midden welige velden, de andere vóór terrils en fabriekschouwen, - Vlaanderen en Wallonië.

Verder enkele koppen en visserstaferelen.

In het herinneringsalbum Jan De Clerck mocht dat genre dan ook, meen ik, niet ontbreken. Daarvoor heb ik een bescheiden werk, bescheiden van formaat en bescheiden in opzet, gekozen: «Straattoneeltje». Het doek is ondertekend maar niet gedateerd. Het moet stammen uit de periode na 1918, circa 1920, nadat Jan De Clerck samen met Paster Pype en kanunnik Despot vóór de eerste wereldoorlog de kring «Kunst Genegen», een volkse kulturele vereniging had gesticht.

De compositie is evenwichtig. Op het voorplan een visser en zijn vrouw luidop scheldend, hij zittend, zij rechtstaan-

Tentoonstellingen

- Jan De Clerck, Casino-Kursaal Oostende, 1972
- Op de Rede, Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum, 1973
- Jan De Clerck, Oostende, Museum voor Schone Kunsten, 1981-1982.

de. Op het achterplan vóór de gevel van de herberg een groep krakelende mannen en vrouwen met in hun midden in profiel getekend, een feeksfiguur: scherpe neus, wijden mond... Beide groepen worden gescheiden door drie kinderen op de stoep, één houdt dromend zijn hoepel vast, een ander stopt zijn oren om het lawaai niet te horen. Zij kijken onbegrijpend naar het dwaze gedoe van de volwassenden.

Het straattoneeltje speelt zich af vóór de herberg met de passende naam «Estaminet DE VREDE - bij Fons».

Uit alle vensters tot uit het keldervenster, kijken de stamgasten geamuseerd toe.

De moraliteit was bij de oude meesters een bekend genre. Ook De Clerck geeft hier zijn lesje moraal weg. Maar het is met humor verteld. De tekening heeft iets naïefs, zwartomlijnde figuren, onbeschaduwde, scherp getekende koppen. Een genre dat wij ook bij Ensor in zijn spotternijen terugvinden.

Het tafereel is in zachte kleuren gehouden. De broeken van de mannen en de rokken van de vrouwen in blauw van alle schakeringen, de jumpers van roze tot roestbruin. Deze kleuren, grijsblauw, roze, roestbruin, maar in lichtere tinten, worden herhaald in de keien en op de stoep van het voorplan, wat aan het geheel een grote eenheid geeft.

In het midden, vermoedelijk symbolisch bedoeld de kinderen in grijs en wit, een lichtere kleurvlek die de harmonie van gebroken kleuren opfleurt.

Bij het bespreken van het oeuvre van Jan De Clerck gaat de aandacht meestal naar de virtuoos geschilderde en sfeervolle haven- en zeezichten. Zijn folkloristische werken zoals «Straattoneeltje» hebben echter hun eigen charme. Door het talent van de Meester en vooral door zijn rijk gevoel voor kleur, ontgroeien zij de vertelling om poëzie te worden.

Jan FELIX